

Η αγωγή των παιδιών κατά τον Όσιο Πορφύριο - Ο σεβασμός της ελευθερίας των παιδιών και ο ρόλος της στην αγωγή

[Άγιοι - Πατέρες - Γέροντες / Αγ. Πορφύριος Καυσοκαλυβίτης / Άγιοι - Πατέρες - Γέροντες / Ορθόδοξη πίστη](#)

«Να αναθρέψετε τα παιδιά με παιδεία και νουθεσία Κυρίου». Με αυτά τα λόγια προτρέπει ο Άγιος Απόστολος Παύλος τους γονείς να δώσουν αγωγή στα παιδιά τους. Συνάμα, τους καθορίζει και το πλαίσιο μέσα στο οποίο θα κινηθούν. Η παιδεία που θα ασκήσουν θα πρέπει να είναι θεοπρεπής, θεοειδής με νουθεσίες σύμφωνες με το θέλημα του Κυρίου. Οποσδήποτε, μέσα στις προϋποθέσεις μιας τέτοιας αγωγής είναι και ο σεβασμός της ελευθερίας των παιδιών.

Η καλή «εν Κυρίω» αγωγή των παιδιών, όταν αρχίζει από την πρώτη στιγμή (της συλλήψεως), έχει συνήθως τους αναμενόμενους καρπούς. Τα παιδιά αγιάζονται και

γίνονται πολίτες της Βασιλείας του Θεού. Βεβαίως, όμως, αυτό δεν γίνεται μαγικά ούτε αυτόματα ούτε και πάντα. Δηλαδή, το θρησκευτικό ποιόν των γονέων, το τι είναι οι γονείς, δεν προσδιορίζει απόλυτα και το τι θα γίνουν τα παιδιά.

-Γιατί;

-Διότι υπάρχει ο παράγοντας που λέγεται ελευθερία των παιδιών. Μπορεί μεν να γίνουν όλα αυτά που είπαμε· να δοθούν σωστές κατευθύνσεις απ τούς γονείς· να είναι πραγματικά χριστιανοί οι γονείς. Μπορεί να είναι «ζωντανοί» πνευματικά, σύμφωνα με την Εκκλησία και τους κανόνες Της κατά πάντα... Παρ' όλα αυτά όμως το παιδί υπάρχει πιθανότητα να μην ακολουθήσει το παράδειγμά τους... διότι δεν θέλει.

Και ο Θεός το αφήνει, του επιτρέπει να μην θέλει. Δεν αναγκάζει ο Θεός κανέναν να Τον ακολουθήσει.

Ακόμα και σ' αυτούς τους μαθητές Του είπε: «Μήπως θέλετε και εσείς να φύγετε»²⁹;

Τους το είπε σ' εκείνη την περίπτωση που φύγανε όλοι οι άλλοι ακροατές Του διότι δεν άντεξαν το κήρυγμα περί της Θείας Ευχαριστίας· τους φάνηκε πολύ σκληρό...

Δεν έχει πρόβλημα ο Χριστός με το αν Τον ακολουθούν πολλοί η λίγοι· δεν επηρεάζεται από τους αριθμούς και τα πλήθη. Ο Χριστός μας θέλει όλους, αλλά δεν αναγκάζει κανέναν να μένει κοντά Του με το ζόρι.

Έτσι και οι γονείς δεν θα πρέπει να καταπιέζουν τα παιδιά, ιδίως στο θέμα της Πίστεως.

Μόνο όταν τα παιδιά μιμηθούν ελεύθερα το υπόδειγμα των γονέων τους, μπορούν να ωφεληθούν από την αρετή τους. Αυτό είναι ένα πολύ σημαντικό μήνυμα: να μην καταπιέζουμε τα παιδιά!

Τα παιδιά και οι νέοι το λένε πολλές φορές: «δεν θέλω καταπίεση». Και είναι σωστό. Γιατί ο άνθρωπος είναι όντως άνθρωπος, όταν είναι ελεύθερος. Εκείνο που τον χαρακτηρίζει είναι η ελευθερία. Η ελευθερία και ο νους, είναι αυτά, που μας ξεχωρίζουν από τα ζώα, τα οποία δεν έχουν ούτε ελευθερία (αυτεξούσιο), ούτε νου. Έχουνε μόνο ένστικτο.

Ο άνθρωπος έχει το αυτεξούσιο, αυτό το μεγάλο δώρο του Θεού. Ο,τι κάνει πρέπει να το κάνει με ελευθερία. Αλλιώς μετά αντιδράει. Μπορεί να μην αντιδράσει αμέσως, αλλά αν τώρα κάνει κάτι αναγκαστικά, αργότερα θα δημιουργηθεί μία αντίδραση μέσα του.

Λέει, πολύ χαρακτηριστικά ο Όσιος πατήρ Πορφύριος, ότι αυτό συμβαίνει με τα παιδιά, που προέρχονται από τις λεγόμενες «χριστιανικές» οικογένειες.

Αυτοί οι γονείς δεν ήξεραν πως να αναθρέψουν σωστά τα παιδιά, σεβόμενοι το αυτεξούσιο τους, γιαυτό και τα καταπίεσαν. Όταν μεγάλωσαν τα παιδιά αυτά, τότε τα πέταξαν όλα τα «καλά» διδάγματα των γονέων τους. Σταμάτησαν να πηγαίνουν στην Εκκλησία και να κάνουν ο,τι έκαναν από τα «θρησκευτικά τους καθήκοντα», διότι μέχρι τότε τα έκαναν όλα εξωτερικά, χωρίς την θέλησή τους, εξαναγκασμένα από τους γονείς.

«Δεν είναι αρκετό να είναι οι γονείς ευσεβείς» παρατηρεί ο Γέροντας Πορφύριος.«Πρέπει να μην καταπιέζουν τα παιδιά, για να τα κάνουν καλά με τη βία. Είναι δυνατό να διώξουμε τα παιδιά απ' τον Χριστό, όταν ακολουθούμε τα της θρησκείας με εγωισμό. Τα παιδιά δεν θέλουν καταπίεση. Μην τα εξαναγκάζετε να σας ακολουθήσουν στην εκκλησία.

Μπορείτε να πείτε:

«Όποιος θέλει, μπορεί να έλθει τώρα μαζί μου η αργότερα».

Αφήστε να μιλήσει στις ψυχές τους ο Θεός. Η αιτία που μερικών ευσεβών γονέων τα παιδιά, όταν μεγαλώσουν, γίνονται ατίθασα κι αφήνουν και την Εκκλησία κι όλα και τρέχουν αλλού να ικανοποιηθούν είναι αυτή η καταπίεση που τους ασκούν οι «καλοί» γονείς.

Οι τάχα «ευσεβείς» γονείς, που είχαν τη φροντίδα να κάνουν τα παιδιά τους «καλούς χριστιανούς», μ' αυτή την αγάπη τους, την ανθρώπινη, τα καταπίεσαν κι έγινε το αντίθετο. Πιέζονται, δηλαδή, όταν είναι μικρά τα παιδιά κι όταν γίνουν δεκάξι χρονώ, δεκαεφτά η δεκαοχτώ, φθάνουν στο αντίθετο αποτέλεσμα. Αρχίζουν από αντίδραση να πηγαίνουν με παλιοπαρέες και να λένε παλιόλογα.

Ενώ, όταν αναπτύσσονται μέσα στην ελευθερία, βλέποντας συγχρόνως το καλό παράδειγμα των μεγάλων, χαιρόμαστε να τα βλέπομε. Αυτό είναι το μυστικό, να είσαι καλός, να είσαι άγιος, για να εμπνέεις, να ακτινοβολείς. Η ζωή των παιδιών φαίνεται να επηρεάζεται απ' την ακτινοβολία των γονέων. Επιμένουν οι γονείς:

«Άντε να εξομολογηθείς, άντε να μεταλάβεις, άντε να κάνεις εκείνο....».

Τίποτα δεν γίνεται. Ενώ βλέπει εσένανε; Αυτό που ζεις, αυτό και να ακτινοβολείς»³⁰.

Η μεγάλη τέχνη τώρα ποιά είναι; Να βοηθήσεις το παιδί να πειστεί, ώστε ελεύθερα να κάνει το καλό. Αυτό είναι το ζητούμενο.

Η δυσκολία είναι στο «πως θα πείσεις το παιδάκι να πάει στην εκκλησία». Πως θα το θελήσει από μόνο του να πάει. Όχι να το καταπιέζουν οι γονείς λέγοντάς του: «Οπωσδήποτε πρέπει να πας».

Πρέπει να του εξηγήσουν τι σημαίνει Εκκλησία. Να του πουν ότι η Εκκλησία είναι η ζωή μας, η τροφή μας, το φαγητό της ψυχή μας. Να του δώσουν να πιστεύσει ότι ο Χριστός Μας, είναι το παν. Χωρίς Αυτόν δεν ζούμε, δεν υπάρχουμε, δεν έχουμε χαρά, δεν έχουμε ελπίδα, δεν έχουμε τίποτε και δεν μπορούμε να κάνουμε τίποτε. Πρέπει να καταλάβει η ψυχούλα του ότι δεν είναι δυνατόν να ζήσει χωρίς τον Χριστό, χωρίς την Θεία Χάρη, που πηγάζει από την Θεία Λειτουργία, από τη Θεία Ευχαριστία.

Αυτά πρέπει να τα διδάξει, να τα εμπνεύσει ο γονιός στο παιδί· και η διδαχή βεβαίως θέλει χρόνο, θέλει και ζωτικότητα, θέλει και πνεύμα, προπαντός θέλει το Άγιο Πνεύμα δηλ. τη Θεία Χάρη. Η διδαχή απαιτεί να καταναλώσει ο γονιός ενέργεια ψυχική και σωματική ώστε να δώσει στο παιδί να καταλάβει τι σημαίνει Πίστις και Χριστός, θέλει προπάντων πολύ προσευχή και φυσικά απαιτεί πρώτα απ' όλα να τα έχει βιώσει ο γονιός αυτά που διδάσκει έστω σ' έναν βαθμό...

Πρέπει ο γονιός να έχει ειρήνη μέσα του καθώς και με το «έτερον ήμισυ» για να επιτελέσει σωστά το λεπτότατο έργο της αγωγής και να μιλήσει για την χαρά και την ειρήνη του Χριστού στα παιδιά του. Όταν έχει την Ειρήνη-Χριστό μαζί του τότε μπορεί με τη Χάρη του Θεού να εμψυχήσει στο παιδί την Πίστη στο Θεό, που είναι η όντως Ειρήνη και η αληθινή Αγάπη.

Αν ο γονέας ζει ως ζωντανό μέλος μέσα στην Εκκλησία, όπου τα πάντα είναι ειρηνικά και ειρηνοφόρα, τότε πραγματικά νιώθει ότι εκπληρώνει την αληθινή ανάγκη της ύπαρξής του...Τότε κάθε στιγμή με κάθε κύτταρό του αναφωνεί: «Χωρίς Χριστό η ζωή δεν αντέχεται. Χωρίς Θεία Λειτουργία η ζωή γίνεται πρόγευση του αιώνιου θανάτου. Ο Εκκλησιασμός, η Θεία Ευχαριστία, ο Θεός είναι η μόνη αληθινή υπαρξιακή μας ανάγκη. Χωρίς αυτά παύουμε να ζούμε!».

Αυτήν την υπαρξιακή αναφώνηση που μπορεί να είναι και χωρίς κάποιο εξωτερικό

ήχο, το παιδί την «ακούει» πάρα πολύ καθαρά. Όταν το μήνυμα αυτό το αποδεχθεί, όταν καταλάβει όλα τα ανωτέρω από την μικρή του ηλικία, όταν μετέχει ελεύθερα στο Μυστήριο του Χριστού, τότε δεν θα τ' αφήσει ποτέ στην ζωή του. Ποτέ δεν θα αφήσει την Εκκλησία.

Πολλοί γονείς μου λένε:«Πήγαινε το παιδί μου πάτερ, μέχρι τα δεκαοχτώ, μετά σταμάτησε. Ούτε Εκκλησία, ούτε εξομολόγηση, ούτε τίποτα».

-Γιατί;

Διότι δεν είχε πειστεί, για το απαραίτητο του πράγματος. Πήγαινε αναγκαστικά, διότι δεν μπορούσε να κάνει διαφορετικά.

Μόνο όταν τα παιδιά μιμηθούν ελεύθερα το υπόδειγμα των γονέων τους, μπορούν να ωφεληθούν από την αρετή τους.

Πολλές φορές οι γονείς θέλουν να κάνουν τα παιδιά φωτο-αντίγραφα τους. Τα πιέζουν να μιμηθούνε τη δική τους συμπεριφορά. Αλλά αυτό δεν είναι σωστό. Θα πρέπει το παιδί να βλέπει την αρετή στο πρόσωπο του πατέρα και της μητέρας και να τα αντιγράφει ελεύθερα. Να μιμηθεί ελεύθερα την αρετή, που βλέπει και όχι αναγκαστικά.

Έλεγε ο πατήρ Πορφύριος, όπως αναφέρθηκε πιο πάνω, για το πως θα πρέπει παρακινήσει ο γονιός τα παιδιά για να πάνε στην Εκκλησία ώστε να μην τα πιέσει: Θα πει ο πατέρας: «Παιδιά εγώ πάω στην Εκκλησία. Όποτε θέλετε και εσείς ελάτε».

Βέβαια εδώ θέλει μία διάκριση:

-Σε ποιά ηλικία θα το πει αυτό ο πατέρας;

-Στα μωρά και στα πολύ μικρά παιδιά βεβαίως, δεν μπορεί να το πει. Εκείνα θα τα πάρει μαζί του.

Από κάποια ηλικία και μετά, στους εφήβους για παράδειγμα και στους μεγαλύτερους θα πρέπει να ομιλήσει έτσι. Τότε που αρχίζει και ξυπνάει το αίτημα για ελευθερία και αυτονομία, θα πρέπει να μιλήσουμε με τον τρόπο που διδάσκει ο π. Πορφύριος.

Πριν από αυτή την ηλικία θα πρέπει ο γονιός να «επιβάλλει», πάλι με τον γλυκό τρόπο και την πειθώ, τον Εκκλησιασμό και τα της Χριστιανικής ζωής. Γιατί το μικρό παιδάκι είναι ακόμα σαν το δεντράκι το νεοφύτευτο, το οποίο χρειάζεται ένα στήριγμα, απαιτεί και λίγο δέσιμο, και λίγο περιορισμό, για να μην το σπάσει ο αέρας. Μετά όμως θα πρέπει να το ελευθερώσεις, να το αφήσεις να προχωρήσει

άνετα, ελεύθερα, προς τα πάνω, προς τον Θεό.

Η αγωγή είναι απαραίτητη ιδίως στα πρώτα χρόνια της ζωής του ανθρώπου. Αν δεν υπάρξει σωστή αγωγή ο άνθρωπος δεν θα μπορέσει εύκολα να ομοιάσει στον Θεό, να θεωθεί, να εκπληρώσει τον προορισμό του.

Η συγγένεια του αίματος δεν συνεπάγεται και ταυτότητα συμπεριφοράς . Το γεγονός ότι έχουνε το ίδιο αίμα, τα παιδιά με τους γονείς, αυτό δεν σημαίνει ότι θα έχουν και την ίδια συμπεριφορά. Υπάρχει εκτός από το σώμα και ο παράγοντας ψυχή, προσωπική βούληση, αυτεξούσιο, προσωπική ελευθερία. Θα πρέπει αυτή η ψυχή, ο όλος άνθρωπος να καλλιεργηθεί, να «παιδαγωγηθεί εις Χριστόν».

Αν ο άνθρωπος δεν παιδαγωγηθεί από πολύ νωρίς, θα βλαστήσει την κακία και θα υποταχθεί στις κακές ροπές και κλίσεις, που κληρονομεί λόγω της προπατορικής και των πολλών μεταπατορικών αμαρτιών των προγόνων του.

Η όλη τέχνη στην αγωγή είναι το πως θα κατευθύνει ο πατέρας και η μητέρα την θέληση του παιδιού στο καλό. Πως θα πείσουν το παιδί να θελήσει και να αναζητήσει το αγαθό η σωστότερα τον μόνο Αγαθό, τον Κύριο ώστε να πραγματώσει τον έμφυτο από τον Θεό προορισμό του: την ομοίωσή του με τον Θεό, την θέωσή του.

συνεχίζεται...

Ιερομόναχος Σάββας ο Αγιορείτης

29 Ιω. 6, 67.

30 Αγίου Πορφυρίου, Βίος και Λόγοι, έκδοση Z , σελ. 430-431.

Πηγή: hristospanagia3.blogspot.gr